

Мр Раиса Цветковић²²

Учитељски факултет у Призрену – Лепосавић

КОМУНИКАЦИЈА НА СТРАНИМ ЈЕЗИЦИМА КАО ЈЕДНА ОД КЉУЧНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА СТУДЕНАТА РАЗРЕДНЕ НАСТАВЕ

Апстракт: У раду се расправља о компетенцији комуникација на страним језицима, која се у новијим приступима студија разредне наставе, сматра једном од кључних компетенција. Да би се утврдиле процене студената разредне наставе о значају ове компетенције, у месецима јануар-фебруар 2013. године, на узорку од 105 студената разредне наставе са Учитељског факултета у Лепосавићу, који су за учење изабрали Руски језик, спроведено је истраживање које је приказано у овом раду. Подаци прикупљени скалером, обрађени су факторском и паралелном анализом. Истраживањем су издвојена три фактора: знање о граматички, говор руским језиком и различитост језика, који указују на значај стицања знања, вештина и формирања ставова студената разредне наставе у стицању компетенције комуникација на страним језицима.

Кључне речи: компетенција, комуникација на страним језицима, Руски језик, студенти разредне наставе, учитељска професија

УВОД

У последњих 20 година, интензивно се расправља о компетенцијама учитеља, посебно оне које се стичу током студија разредне наставе. Управо у овом периоду, настао је значајан број њихових дефиниција. По једној од њих, компетенција је „...комбинација знања, јештина, ставова, вредности и навика које омогућавају појединцу да активно и ефикасно делује у одређеној специфичној ситуацији, односно професији, али и да поседује неопходне способности, ауторитет, јештину и знање“ (Блекбурн 1989: 183). Уочљиво је да се компетенција односи на поседовање способности, вештина и знања за обављање неке делатности. То, другачије речено подразумева, да је компетентна она особа која је меродавна и оспособљена за квалитетно и професионално обављање неког посла.

²² vinica@ptt.rs

Међу дефиницијама компетенције, с једне се стране налазе оне фокусиране на личне карактеристике (знања, вештине и ставове). Оне воде до прилагођавања окружењу и склоностима видљивим као способност енергичног суочавања и решавања животних проблема користећи сазнања и социјалне вештине. С друге стране су дефиниције компетенције које наглашавају емоционалну и мотивацијску важност процењивања појединца и очекивања од његових способности прилагођавања. Ове две групе комплементарних дефиниција компетентности, могу се спојити у једну, према којој је компетенција „...прилагођавање спознаје, емоционалне, понашајне и социјалне особине употпуњене скривеним и јасно одређеним веровањима и очекивањима једне индивидуе о приступу тим способностима, те могућностима употпуњавања истих“ (Masterpasqua, 1991: 1366). Компетенција се дефинише и као „...способност за обављање задатака и улога које су потребне за постизање очекиваних стандарда“ (Goffin and Day, 1994: 57). Ова и друге дефиниције упућују на опште професионалну компетенцију. У приступу предмету овог рада, компетенција је комбинација знања, вештина, ставова, мотивације и личних карактеристика која омогућава учитељу да активно и ефикасно дјелује у одређеним наставним ситуацијама у основној школи.

Компетенције које студенти разредне наставе треба да стекну у току студија су бројне: педагошке, психолошке, дидактичке, методичке и друге. Зато и није једноставно одредити коначан списак компетенција које би студенти у току студија требало да стекну. Посебно је тешко одредити које су кључне. Но без обзира на то, као кључне компетенције, које уостало прописује и Европска заједница, наводе се: 1) комуникација на матерњем језику, 2) комуникација на страним језицима, 3) математичка компетенција и основне компетенције науке и технологије, 4) дигитална компетенција, 5) компетенција учити како се учи, 6) социјална и грађанска компетенција, 7) смисао за иницијативу и предузетништво и 8) културна свест и изражавање.

Компетенција *комуникација на страним језицима* у великој мери има исту димензију вештина комуницирања на матерњем језику. Темељи се на способностима разумевања, изражавања и тумачења мисли, осећаја и чињеница у усменом и писменом облику (слушање, говорење, читање и писање) у одговарајућем низу друштвених садржаја: посао, кућа, слободно време и образовање у складу са жељама и потребама појединца. Комуникација на страном језику захтева вештине попут посредовања и међукултурног разумевања. Степен успешности је различит у ове четири димензије, између појединих језика и у зависности од лингвистичког окружења и наслеђа појединца.

Проблем овог теоријско-емпиријског истраживања су процене студената разредне наставе о компетенцији *комуникација на страним језицима*. Полазећи од чињенице да се у Републици Србији страни језици у основној и

средњој школи не учи на начин како би ученици заиста и стекли знања о језику који изучавају. Мало је и ученика који у току основног и средњег школовања науче да говоре и служе се страним језиком. Са оваквим знањем, студенти ни током студија не науче у довољној мери страни језик. То посебно представља проблем у условима студија по Болоњском моделу, када се настава из странах језика, углавном изводи само у току једног семестра

МЕТОД ИСТРАЖИВАЊА

Циљ истраживања је идентификација процена студената разредне о компетенцији *комуникација на страним језицима*. Задатак истраживања је идентификација фактора који одређују компетенцију *комуникација на страним језицима*. Истраживање је спроведено јануара и фебруара 2013. године. Истраживањем је обухваћено 105 студената Смера за разредну наставу на Учитељском факултету у Лепосавићу, који су изабрали учење *Руског језика* у току студија. Узорак је случајан и репрезентативан је за предвиђену популацију студената.

У истраживању је примењен историјски и трансферзални поступак. Коришћења је дескриптивна и трансферзална метода. Истраживачка техника је скалирање. Спроведено је применом Скалера процена студената о компетенцији *комуникација на страним језицима* (Скалер – ПЦ-ККСЈ). Скалер је Ликертовог типа и тростепени је. Састоји се од 10 тврдњи. Након сваке тврдње следила је скала интезитета сагласности: а) слажем се, б) нисам сигуран-а и в) не слажем се. Конструисан је за ово истраживање. На самом истраживању провераване су метријске карактеристике скалера, када је извршена његова корекција.

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

Подаци прикупљени Скалером – (ПЦ-ККСЈ), обрађени су факторском и паралелном анализом.

Табела 1. – Факторска матрица процена студената о компетенцији „комуникација на страним језицима“

ф1	Фонд научених речи указује услов је знања руског језика
ф2	Овладавање говором је гаранција знања руског језика
ф3	Руски језик има исту лингвистичку основу са српским језиком
ф4	Без знања страног језика, студенти не могу користити страну литературу
ф5	Сваки академски грађанин, требао би знати најмање један страни језик
ф6	Знање граматике, услов је овладавања руским језиком
ф7	За учење руског језика, значајно је познавање духа руског језика
ф8	Различитост језика доприноси развоју интеркултуралности
ф9	Знање језика, доприноси упознавању других култура
ф10	У условима глобализације, најважније је знати енглески језик

Кронбахов алфа коефицијент је задовољавајући ($\alpha=0,736$). То указује на значајну поузданост инструмента. Бартлетов коефицијент сферичности показује статистичку значајност на нивоу $p < 0,001$ ($p=0,000$). Према подацима приказаним у Табели 1, потврђена је адекватност узорка истраживања. На адекватност узорка истраживања, указују и подаци о израчунатим појединачним Кронбаховим алфа коефицијентима, који су код свих тврдњи веће од 0,60. Истраживањем су издвојена три фактора која одређују компетенцију комуникација на страним језицима. Они су: шест, два и осам.

Први је фактор шест – *Знање граматике, услов је овладавања руским језиком* ($\alpha=0,782$) и објашњава 28,3654 укупне варијансе. Овај фактор је назван *Знања о граматички* и указује на значај знања у стицању компетенције комуникација на страним језицима. Стицање знања подразумева: 1) познавање вокабулара и функционалне граматике, интонације и изговора; 2) свест о разним врстама вербалне интеракције (разговори лицем у лице, телефонски разговори, интервју итд.); 3) познавање примереног распона књижевних и некњижевних текстова (кратке приче, песме, новински чланци у часописима, интернет странице, упутства, писма, кратки извештаји итд.); 4) познавање основних карактеристика различитих стилова и регистара говорног и писаног језика (формални, неформални, новинарски, колоквијални итд.) и 5) свест о друштвеним конвенцијама и културним спектима и променљивости језика у различитим географским, друштвеним и комуникацијским окружењима).

Други је фактор два – *Овладавање говором је гаранција знања руског језика* ($\alpha=0,761$) и објашњава 20,2974 укупне варијансе. Овај фактор је назван *Говор руским језиком* и указује на значај вештина у стицању компетенције комуникација на страним језицима. Стицање вештина подразумева: 1) способност слушања и разумевања говорних порука у различитим говорним ситуацијама (теме које су блиске, теме према личном интересовању или теме које су релевантне за свакодневни живот); 2) способност започињања, одржавања и окончања разговора о темама које су блиске и о темама које зависе од личног интереса или су релевантне за свакодневни живот; 3) способност читања и разумевања нестручних писаних текстова о различитим темама или стручних текстова из подручја које је разумљиво; 4) примерена употреба помоћних средстава (белешке, дијаграми, карте), како би се разумели или произвели писани или говорни текстови (разговор, упутства, интервју, говор) и 5) способност започињања, одржавања одговарајућег низа аутономних активности учења језика.

Трећи је фактор осам – *Различитост језика доприноси развоју интеркултуралности* ($\alpha=0,717$) и објашњава 16,2178 укупне варијансе. Овај фактор је назван *Различитост језика* и указује на значај формирања ставова у стицању компетенције комуникација на страним језицима. Формирање ставова подразумева осетљивост студената за културне разлике и отпор према

стереотипима (Witte and Harden, 2012; Chang, 2011). Подразумева и занимање и знатижељу за стране језике, посебно ако се имају у виду суседни, регионални, мањински или средњовековни језици и знаковни језици (Liakopoulou, 2011). А доприноси и развоју интеркултуралности међу различитим народима. То посебно долази до изражаја у време опште глобализације када се тежи доминацији углавном само једног – енглеског језика.

ЗАКЉУЧАК

У овом теоријско емпиријском истраживању проучававане су компетенције студената разредне наставе. Прецизније, проучава је компетенција *комуникација на страним језицима*, односно комуникација на руском језику. Истраживањем је утврђено да се у Републици Србији, у већини основних и средњих школа, страни језици уче на начин који не доприноси да они заиста и науче да користе један од страних језика, што се касније одржава и на учење страног језика током студија. Указано је и на значај познавања страног језика, што представља једну од осам кључних компетенција које би током студија требали стећи студенти разредне наставе. Истраживањем су издвојена три фактора: *знање о граматици, говор руским језиком и различитост језика*, који указују на значај стицања бројних знања, вештина и формирања ставова студената у оквиру компетенције *комуникација на страним језицима*.

Литература

- Goffin, S., Day, D. (1994). *New Perspectives in Early Childhood Education*. New York: Teachers College Press.
- Блекбурн, С. (1989). *Оксфордски филозофски речни.*, Нови Сад: Светови.
- Liakopoulou, M. (2011). Teachers' Pedagogical Competence as a Prerequisite for Entering the Profession. *European Journal of Education*, 46(4), 474-488.
- Masterpasqua, A. (1991). *Competence Paradigm for Psychological Practice*. American Psychological Association Inc, *American Psychologist*, 44(2), 1366-1371.
- Chang, Y. (2011). Interlanguage Pragmatic Development: The Relation between Pragmalinguistic Competence and Sociopragmatic Competence. *Language Sciences*, 33(5), 786-798.
- Witte, A., Harden, T. (2012). *Intercultural Competence: Concepts, Challenges, Evaluations*. *Intercultural Studies and Foreign Language Learning*. Oxford: Peter Lang

Мр Раиса Цветкович

Факултет начальных классов в Призрене – Лепосавич

ИНОЯЗЫЧНАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОММУНИКАЦИЯ КАК КЛЮЧЕВАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ФАКУЛЬТЕТОВ

Резюме: В данном исследовании рассматривается проблема компетентности иноязычной коммуникации, которая в процессе модернизации и инновирования образования студентов факультетов начальных классов считается ключевой компетенцией. Для валидации результатов оценки значения компетентности иноязычной коммуникации, в период с 1 января по 27 февраля 2013 года было проведено выборочное анкетирование респондентов - студентов факультета начальных классов из города Лепосавич (КиМ, Сербия), которые выбрали для изучения русский язык. В ходе исследования было выделено три фактора: „Знание грамматики“, „Коммуникативная потребность“ и „Языковое разнообразие“. Факторы рассматриваются как приобретённые в процессе обучения способности личности к реализации коммуникативных моделей иноязычного речевого поведения в стереотипных коммуникативных ситуациях и способности личности к практической деятельности, содержанием которой выступают коммуникативные навыки и умения.

Ключевые слова: компетенция, иноязычная коммуникация, русский язык, студент, учитель.